

Målnummer:	7357-97	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	1998-06-17		
Rubrik:	Den s.k. scientologibibeln har inte ansetts omfattad av sekretess enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen• 26 b § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk• 2 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)		
Rättsfall:	RÅ 1982 2:80		

REFERAT

Till riksdagens kammarkansli, Justitiedepartementet, Justitiekanslern och den administrativa avdelningen vid Stockholms tingsrätt inlämnades en icke utgiven skrift härrörande från Religious Technology Center (RTC), den s.k. scientologibibeln.

På begäran av enskilda personer lämnade riksdagens kammarkansli och Stockholms tingsrätt med åberopande av 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF) ut scientologibibeln. Däremot avlog regeringen genom beslut den 16 oktober 1997 en begäran om utlämnande med motivering att sekretess gäller för uppgifterna enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100).

K-E.F. begärde hos Justitiekanslern att få ut ett exemplar av det dokument som hade ingivits i ärende dnr 2601-96-15 vid myndigheten, den s.k. scientologibibeln.

Innan Justitiekanslern fattade beslut i ärendet underrättade han, med hänvisning till reglerna i 10 kap. 8 § regeringsformen, chefen för Utrikesdepartementet om att det hos Justitiekanslern fanns en handling som motsvarade den som berördes av sekretess enligt regeringens beslut den 16 oktober 1997 och att handlingen alltsedan den ingivits i ärendet hos Justitiekanslern hade tillhandahållits allmänheten på begäran och att så alltjämt skedde.

Inom Utrikesdepartementet upprättades den 27 oktober 1997 en promemoria med anledning av Justitiekanslerns skrivelse. Av promemorian framgick bl.a. följande. USA hävdade att ett utlämnande av en kopia med stöd av de svenska bestämmelserna om utlämnande av allmänna handlingar innebar ett oskäligt inkräktande på scientologernas legitima intressen och att de bestämmelser som tillät detta står i strid med Sveriges åtaganden på immaterialrättsområdet genom Bernkonventionen och TRIPs-avtalet (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights). USA hävdade att materialet var upphovsrättsskyddat och att Sverige genom att lämna ut det skulle bryta mot sina förpliktelser enligt konventionen och avtalet. I april 1997 placerades Sverige på USTR:s (US Trade Representative) speciella bevakningslista (Special 301) med anledning av att man inte ansåg att Sverige uppfyllde sina åtaganden på det immaterialrättsliga området. Bakgrunden till placeringen var främst en helt annan fråga, men utlämnandet av upphovsrättsskyddat material från Regeringskansliet och riksdagen omnämndes som en bidragande orsak. USA hade också inlett ett konsultationsförfarande inom ramen för WTO:s tvistlösningsförfarande med hänvisning till bristen på civil-search-förfarande och amerikanska företrädare hade informellt uppgett att man övervägde att

inleda ett sådant förfarande även när det gällde frågan om utlämnande av upphovsrättsligt skyddat material. Vid TRIPs-förhandlingar i Genève den 18 september 1997 uppgavs att USA avvaktade regeringens beslut i sekretessfrågan och att man hoppades att saken i och med det skulle vara ur världen.

Justitiekanslern (1997-10-30) yttrade: Enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen gäller sekretess bl.a. för uppgifter som rör medborgare eller juridiska personer i en annan stat, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgifterna röjs. - Den begärda handlingen innehåller uppgifter som rör den amerikanska organisationen Religious Technology Center. Vad som nu framkommit angående vissa utrikespolitiska förhållanden gör att ett fortsatt utlämnande av uppgifterna i handlingen kan antas störa Sveriges mellanfolkliga förbindelser och på annat sätt skada landet. Sekretess gäller därför för uppgifterna enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen.

K-E.F. överklagade och vidhöll sin begäran.

Kammarrätten i Stockholm (1997-12-05, Bergh, Schéle, referent, Johansson) delade Justitiekanslerns bedömning och ändrade inte det överklagade beslutet.

Lagmannen Bergh yttrade till utveckling av sin mening följande: Scientologibibeln utgör hos Justitiekanslern en allmän handling. - Om man bortser från 2 kap. 1 § sekretesslagen, saknas stöd för att vägra lämna ut handlingen. - Vad särskilt beträffar upphovsrättens betydelse vill jag närmare anföra följande. 1 kap. TF bär rubriken "Om tryckfrihet". Enligt 8 § i kapitlet gäller om upphovsrätten vad som stadgas i vanlig lag. Det är f.n. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk som avses. Den grundläggande bestämmelsen (2 §) säger bl.a. att upphovsrätt i princip innefattar uteslutande rätt att förfoga över verket genom att framställa exemplar därav och genom att göra det tillgängligt för allmänheten. Det är sålunda tydligt att upphovsrätten utgör en inskränkning av tryckfriheten. Något stadgande som motsvarar 1 kap. 8 § TF finns inte i 2 kap. TF, vilket kapitel handlar om allmänna handlingars offentlighet. Tvärtom erinras i 26 b § upphovsrättslagen om att allmänna handlingar oavsett upphovsrätten skall tillhandhållas enligt 2 kap. TF. Det är sålunda klart, att upphovsrätten inte är någon inskränkning i rätten att ta del av allmänna handlingar (offentlighetsprincipen). Folkrättsliga förpliktelser för Sverige leder ej till något annat. - Oavsett det sagda synes det normalt knappast föreligga någon motsättning mellan de intressen som uppstår upphovsrätten och den grundlagsstadgade offentlighetsprincipen. Den som fått ut en allmän handling, som någon annan har upphovsrätt till, är ju liksom annars underkastad alla de begränsningar i sitt nyttjande av handlingen som följer av upphovsrättslagen. Endast om utlämnande begärs av många inom begränsad tid, vilket närmast synes förutsätta ett organiserat förfarande, synes upphovsrättshavaren kunna lida skada av offentlighetsprincipen (jag bortser naturligtvis nu från fall då man efter att ha fått ut handlingen bryter mot upphovsrättslagen). - Fråga blir således, som sagt, om ett vägrat utlämnande kan stödjas på 2 kap. 1 § sekretesslagen. På sätt Justitiekanslern angett måste stadgandets sekretessförutsättningar numera anses uppfyllda. Handlingen kan alltså inte lämnas ut. Att detta, som det vill synas, beror på att man från annat lands sida gjort framställningar till Sverige för att förmå Sverige att inte tillämpa sin egen lag, t.o.m. grundlag, enligt vilken offentlighetsprincipen tar över upphovsrätten, framstår som anmärkningsvärt men kan, vad jag kan finna, mot bakgrund av ordalydelsen i 2 kap. 1 § sekretesslagen inte föranleda ändrat ställningstagande. - Jag instämmer således med övriga ledamöter i målet.

K-E.F. fullföljde sin talan.

Prövningstillstånd meddelades.

Regeringsrätten (1998-06-17, Werner, Swartling, Lindstam, Sandström,

Eliason) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt 2 kap. 1 § TF skall varje svensk medborgare till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Enligt 2 kap. 2 § TF får rätten att ta del av allmänna handlingar begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa särskilt uppräknade intressen, bl.a. rikets förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation. Begränsningar av rätten att ta del av allmänna handlingar skall anges noga i bestämmelse i en särskild lag eller, om så i visst fall befinns lämpligare, i annan lag vartill den särskilda lagen hänvisar.

En handling är enligt 2 kap. 3 § TF allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt vissa närmare angivna regler är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

Av 1 kap. 8 § TF framgår att på upphovsrättens område gäller vad som föreskrivs i lag. I 26 b § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterärt och konstnärligt verk föreskrivs att allmänna handlingar oavsett upphovsrätten skall tillhandahållas enligt 2 kap. TF.

Enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen gäller sekretess för uppgift som angår Sveriges förbindelser med annan stat eller i övrigt rör annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet, medborgare eller juridisk person i annan stat eller statslös, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgiften röjs.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Den handling som prövningen i målet avser innehåller ett - såvitt är känt - inte utgivet upphovsrättsskyddat verk tillhörigt RTC. Eftersom handlingen förvaras hos Justitiekanslern och har inkommit dit är den att anse som en allmän handling enligt TF. Enligt uttryckliga bestämmelser skall allmänna handlingar oavsett upphovsrätten tillhandahållas enligt 2 kap. TF. Lagstiftaren har således löst en eventuell konflikt mellan offentlighetsprincipen och upphovsrätten på så sätt att offentlighetsprincipen ges företräde. Handlingen skall därför lämnas ut om den inte omfattas av sekretess.

Som skäl för att vägra utlämnande har underinstanserna åberopat 2 kap. 1 § sekretesslagen.

Även Regeringsrätten finner att handlingen innehåller uppgifter som rör en juridisk person i en annan stat och att det därför skulle bli aktuellt att tillämpa 2 kap. 1 § sekretesslagen om övriga förutsättningar för tillämpning av bestämmelsen är uppfyllda.

Den avgörande frågan är om det i paragrafen uppställda skaderekvisitet är uppfyllt, dvs. om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgifterna i handlingen röjs.

Av utredningen i målet framgår att Sveriges handelsförbindelser med USA kan störas av att Sverige enligt USA:s uppfattning genom sin tillämpning av offentlighetsprincipen bryter mot internationella åtaganden på upphovsrättens område. Detta behöver emellertid inte innebära att skaderekvisitet i 2 kap. 1 § sekretesslagen är uppfyllt.

Sekretessens föremål utgörs av information med ett visst innehåll och anges i lagen genom ordet uppgift i förbindelse med en mer eller mindre långtgående precisering av uppgiftens art (prop. 1979/80:2 Del A s. 72). Överfört på bestämmelsen i 2 kap. 1 § sekretesslagen innebär det nu sagda att det skall vara en uppgifts konkreta innehåll eller i vissa fall dess art och anknytning till mellanfolklig eller annan internationell verksamhet (jfr RÅ82 2:80) som medför att ett röjande av uppgiften kan skada landet. I förevarande mål är situationen en annan. Det är inte det förhållandet att den efterfrågade handlingens konkreta innehåll blir känt eller att uppgifter av just det aktuella slaget lämnas

ut som kan väntas orsaka störningen utan tillämpningen i Sverige av en ordning som innebär att offentlighetsprincipen ges företräde framför upphovsrätten. Denna ordning har uttryckligen föreskrivits av lagstiftaren och kan inte åsidosättas med hänvisning till bestämmelsen i 2 kap. 1 § sekretesslagen.

Mot bakgrund av det anförda finner Regeringsrätten att uppgifterna inte omfattas av bestämmelsen i 2 kap. 1 § sekretesslagen. Då inte heller någon annan sekretessbestämmelse är tillämplig på uppgifterna i handlingen skall K-E.F:s talan bifallas.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten ändrar kammarrättens dom och förordnar att den begärda handlingen skall lämnas ut till K-E.F.

Föredraget 1998-05-26, föredragande Liljeros, målnummer 7357-1997

Sökord: Allmän handling

Litteratur: prop. 1979/80:2 Del A, s. 72, 130-131; 1997/98:KU25, s. 84-88.
